

SYÖTÄVÄ METSÄPUUTARHA

KESTÄVÄN KEHITYKSEN OPPIMISYMPÄRISTÖNÄ

Euroopan unionin
osarahoittama

SISÄLLYS

1. Johdanto	3
2. Tavoitteet.....	4
3. Toimintamalli ja eteneminen	5
4. Haasteet ja ratkaisut.....	11
5. Vaikutukset.....	12
6. Suositukset ja jatkotoimet.....	13

Teksti: Dóra Hietavirta

Taitto: Ami Koiranen

Julkaisuvuosi: 2026

Kuvat: Dóra Hietavirta, Svetlana Roivas, Joel Rosenberg,
Marju Kortemäki, Marika Björklund

Kuvituselementit: Gordon Dylan Johnson

1 JOHDANTO

Keravanjoen koulun syötävä metsäpuutarha on uudenlainen oppimisympäristö, joka yhdistää kestävän kehityksen, yhteisöllisyyden ja käytännön tekemisen osaksi koulun arkea. Vuodesta 2022 alkaen hanke on kasvanut vaiheittain ja toiminut oppimisprosessina koululle, kaupungille ja yhteistyökumppaneille.

Koulupihoissa on merkittävä, mutta usein hyödyntämätön mahdollisuus tukea lasten oppimista ja hyvinvointia. Syötävä metsäpuutarha tarjoaa ympäristön, jossa koululaiset voivat ymmärtää omaa suhdettaan luontoon ja yhteisöön sekä kehittää taitoja, joita tarvitaan tulevaisuuden haasteissa.

Koulu-metsäpuutarha vastaa ajankohtaisiin kehitystarpeisiin: ilmasto- ja luontokadon haasteisiin, lasten hyvinvoinnin huoleen, yhteisöllisyyden vahvistamiseen sekä opetuksen monialaistumisen tavoitteisiin. Se ei ole erillinen projekti, vaan tapa juurruttaa kestävyys, osallisuus ja kokemuksellinen oppiminen koulun ja yhteisön toimintakulttuuriin.

KUVA: SVETLANA ROIVAS

2 TAVOITTEET

1. Oppiminen ja opetuksen tuki

Puutarha tekee oppimisesta kokemuksellista ja monialaista. Sitä hyödynnetään erityisesti biologiassa, ympäristöopissa, matematiikassa, historiassa, kielissä ja taideaineissa. Puutarha toimii ulko-luokkahuoneena, jossa oppilaat voivat havainnoida luonnon prosesseja ja nähdä oman työnsä konkreettiset vaikutukset.

2. Tulevaisuus- ja työelämätaidot

Hanke kehittää vuorovaikutus-, ongelmanratkaisu- ja resilienssitaitoja. Luonnon kanssa työskentely opettaa pitkäjänteisyyttä, epävarmuuden sietoa ja luovaa ajattelua.

3. Yhteisö ja paikallinen kehittäminen

Puutarha tukee yhteisöllisyyttä ja osallisuutta. Vanhemmat, paikalliset yhdistykset ja kaupungin toimijat voivat osallistua suunnitteluun, tapahtumiin ja ylläpitoon. Näin koulu vahvistuu paikallisyhteisön solmukohtana.

KUVA: DÓRA HIETAVIRTA

3 TOIMINTAMALLI JA ETENEMINEN

Keravanjoen koulun syötävän metsäpuutarhan kehittäminen on ollut monivaiheinen ja oppimisen täyteinen prosessi, joka on edennyt vaiheittain vuodesta 2022. Työtä on tehty yhteistyössä koulun, Jalotus ry:n, Metropolia Ammattikorkeakoulun, kaupungin, sekä erilaisten asiantuntijoiden ja vapaaehtoisten kanssa. Kehittämistyö on toiminut paitsi konkreettisena pilottina, myös laajempana oppimisprosessina siitä, miten koulujen pihoja voidaan muuttaa oppimisen ja yhteisöllisyyden alustoiksi.

Alkuvaihe: ideasta suunnitelmaksi (2022–2023)

Ajatus koulun yhteydessä toimivasta syötävästä metsäpuutarhasta syntyi jo ennen vuotta 2022, ja sai konkreettisen muodon, kun yhteys Keravanjoen koulun vanhempainyhdistyksen (KJKVy, Dóra Hietavirta) ja Jalotus ry:n (Marju Kortemäki) välissä syntyi vuoden 2022 lopulla. Jalotus oli tuolloin käynnistämässä Maj ja Tor Nesslingin säätiön rahoittamaa Aktiivinen ruokakansalaisuus ja urbaani yhteisömaatalous-hanketta, jonka tavoitteena oli vahvistaa Keravan alueella kestävän elämäntavan ja kaupunkiviljelyn käytäntöjä.

Keväällä 2023 Jalotus palkkasi hankerahoituksella puutarhuriopiskelijan (Marika Björklund) laatimaan Keravanjoen koululle koulupuutarhasuunnitelman osana opintojaan. Tehtävänä oli yhdistää lasten, vanhempien ja opettajien näkemykset konkreettiseksi luonnokseksi. Samaan aikaan koulussa käynnistettiin vapaaehtoisvoimin Luontokerho, jossa oppilaat pääsivät ideoimaan, piirtämään ja unelmoimaan tulevasta puutarhasta. Kerhotoiminta oli tärkeä osa osallistavaa suunnittelua, vaikka sille ei ollut erillistä rahoitusta.

KASVIMAA

PIIRROS: MARIKA BJÖRKLUND

Syksyllä 2023 suunnitelma valmistui, ja sitä esiteltiin koulun henkilökunnalle ja vanhempainyhdistykselle. Keskustelussa nousivat esiin erityisesti vastuukysymykset ja puutarhan ylläpito kesäaikaan. Kysymys vastuusta on toistunut hankkeen kaikissa vaiheissa – kuka omistaa, hoitaa ja vastaa yhteisestä tilasta? Alusta asti on pyritty edistämään ajatusta yhteisön omistajuudesta ja jaetusta vastuusta, mutta tämä ajattelutapa on osoittautunut vieraaksi monelle perinteiselle hallintorakenteelle.

Suunnitelmien valmistumisen jälkeen seuraava askel oli virallinen lupa- ja hallintoprosessi. Vaikka koulun piha-alue on kaupungin omistuksessa, lupamenettely tällaiselle yhteisölähtöiselle kehittämissankkeelle oli epäselvä. Opettajat eivät halunneet viedä oppilaita työskentelemään alueelle ilman kaupungin virallista hyväksyntää, mikä hidasti kokeilujen käynnistämistä.

Samanaikaisesti hanketta pyrittiin pitämään esillä ja kehittämään yhteistyön kautta. Vanhempainyhdistys ja Jalotus järjestivät huhtikuussa 2024 seminaarin "Puutarha oppimisympäristönä", johon kutsuttiin puhujaksi myös unkarilainen professori, joka johtaa koulu- ja yhteisö-

KUVA: DÓRA HIETAVIRTA

puutarhojen tukiverkostoa Keski-Euroopassa. Tapahtuma oli suunnattu erityisesti opettajille. Vaikka viestintää tehtiin laajasti eri kanavissa, opetustoimen rakenteiden ja tiedotuskanavien kautta viestien leviämisen laajemmalle ei voitu varmistaa. Tämä kuvastaa laajempaa haastetta: koulujen henkilöstöllä ei vielä ole vakiintunutta käsitystä siitä, että tällaiset hankkeet voivat olla osa opetustyötä, eivät sen lisäkuorma.

Lopulta keväällä 2024 kaupungin johtoryhmältä saatiin virallinen lupa:

“Ajatus puutarhasta on erinomainen, mutta meidän lupajärjestelmässä ei ole selkeää lupamenettelyä tällaiselle projektille ja on sen vuoksi jäänyt epämääräiseen tilaan.

Annan tällä sähköpostiviestillä luvan alueen käyttämiseen hankkeen toteuttamiseksi.”

Tämä päätös mahdollisti työn näkyvämmän jatkamisen. Julkinen viestintä ja yhteisön sitouttaminen olivat siihen asti olleet rajoitettuja, koska hankkeesta ei voinut tiedottaa esimerkiksi koulun verkkosivuilla

ilman virallista lupaa. Tämä viivästytti myös tiedotustaulun pystyttämistä puutarha-alueelle.

Pilotointi ja yhteistyöverkoston laajentaminen (2024–2025)

Keväällä 2024 kaupunginpuutarhurin (Mari Kososen) ja Joel Rosenbergin (Pähkinämies) aloitteesta katse ja kehittämistyö siirtyi koulun edessä sijaitsevalle pienemmälle alueelle, joka on merkitty kaupungin puistoksi. Tämä alue osoittautui monella tavalla toimivammaksi pilotiksi: maaperä oli parempi, sijainti näkyvämpi ja alue helpommin saavutettavissa. Näin hanke sai konkreettisen aloituspisteen.

Elokuussa 2024 järjestettiin sidosryhmätyöpaja, johon osallistui koulun vanhempainyhdistyksen lisäksi Joel Rosenberg, Jalotus ry, Metropolia AMK (Jaakko Lehtonen), Helsingin yliopiston tutkijoita, viheralan ammattilaisia ja yksittäisiä asukkaita. Työpajassa tunnistettiin monia mahdollisia yhteistyöpolkuja, tutkimusyhteistyötä,

opetuskokeiluja, paikallista viestintää, mutta rahoituksen puute rajoitti sitoutumista.

Talvella 2024–2025 Metropolia otti vahvemman roolin hankkeen tukena osana Food SystemiCity -hanketta. Talvikaudella Joel Rosenberg teki uuden alueen istutussuunnitelman ja toteutuksen aikataulu porrastettiin, jonka pohjalta keväällä 2025 voitiin aloittaa varsinaiset istutustyöt.

Käytännön toteutus ja osallistuminen (kevät–syksy 2025)

Maaliskuussa 2025 järjestettiin tiedotustilaisuus paikallisille asukkaille. Etäyhteyden kautta saatiin kuulijoita muualta Suomesta, mikä kertoo kasvavasta kiinnostuksesta aiheen ympärillä.

Joel Rosenbergin ja Jalotuksen toimesta järjestetty Syötävä metsäpuutarha -kurssi toukokuussa 2025 merkitsi hankkeen käytännön alkua – ensimmäiset istutukset tehtiin kurssilla. Työtä jatkettiin sen jälkeen talkoilla, ja säiden suosiessa kasvit lähtivät hyvin kasvuun. Kesän ajaksi perustettiin WhatsApp-ryhmä ja Instagram-tili, joiden avulla yhteisö pystyi seuraamaan puutarhan kehitystä ja sopimaan ylläpidosta.

KUVA: DÓRA HIETAVIRTA

KUVA: JOEL ROSENBERG

Syksyllä 2025 istutettiin lisää puuvartisia kasveja, ja samalla jatkui seuraavien vaiheiden valmistumista: oppimateriaalien kokoamista ja kehittämistä, opetuskokeiluja ja yhteisön sitouttamista toimintaan.

Vaikka vanhempien ja asukkaiden aktiivinen osallistuminen on ollut vielä vähäistä, on yhteys koulun henkilökuntaan ja kaupungin eri yksiköihin vahvistunut. Hankkeen ympärille on alkanut muodostua tunnistettava verkosto, joka pitää yhteyttä ja jakaa vastuuta, askel kerrallaan.

KUVA: MARJU KORTEMÄKI

KUVA: JOEL ROSENBERG

KUVA: JOEL ROSENBERG

KUVA: DÓRA HIETAVIRTA

4 HAASTEET JA RATKAISUT

1. Lupakäytäntöjen epäselvyys

- ? Koulupihojen kehittämiselle ei ollut selkeää lupamallia. Epäselvyys viivästytti hanketta.
- ! Keravan tapaus toimi pilottina. Tarvitaan kunnille yhtenäinen mallipohja yhteisölähtöisille koulupuutarhoille.

2. Rahoituksen puute

- ? Ilman kaupungin omarahoitusosuutta valtakunnallista tukea ei voitu hakea.
- ! Hanke eteni kumppanuuksien, lahjoitusten ja Metropolian Food systemicity -hankkeen tuen varassa. Suosituksena kunnille: mikroavustukset koulupuutarhoille.

3. Opettajien työnkuvat

- ? Ulkona opettaminen koetaan usein lisäkuormitukseksi.
- ! Matala kynnys osallistua – selkeät, pienet oppimistehtävät ja tuki opettajille.

4. Yhteisön osallistaminen

- ? Viestintä oli rajoitettua ennen virallista lupaa.
- ! Sosiaalisen median kanavat ja avoimet tapahtumat. Osallistumista lisätään vähitellen.

5. Kulttuurinen vieraus

- ? "Syötävä metsäpuutarha" ja jaettu omistajuus eivät vielä istuneet perinteisiin hallintorakenteisiin.
- ! Prosessiin keskittyminen valmiin lopputuloksen sijaan; yhteisen ymmärryksen rakentaminen.

6. Ylläpito

- ? Kesähoito vaati uusia ratkaisuja.
- ! Kesähoitovuoromalli ja mahdollisuus kesätyöntekijöiden, oppilaiden ja verkoston harjoittelijoiden hyödyntämiseen.

5 VAIKUTUKSET

Ekologiset ja tilalliset vaikutukset:

Kevään 2025 istutukset ovat muuttaneet koulun sisäänkäynnin edustaa eläväksi, monimuotoiseksi viherrakenteeksi, joka houkuttelee pölyttäjiä, parantaa maaperän rakennetta ja lisää viihtyisyyttä. Syötävä metsäpuutarha toimii samalla konkreettisena ekologisena oppimisalueena, jossa voidaan havainnoida kasvien kasvua, kerroksellista kasvillisuutta ja vuodenaikojen vaihtelua, mikä tukee sekä kaupungin ilmastotavoitteita että koulun arjen ympäristökasvatusta.

Yhteisölliset ja institutionaaliset vaikutukset:

Hanke on tuonut yhteen koulun, vanhemmat, Jalotus ry:n, Metropolian, kaupungin vi-
ranhaltijat ja paikallisia asukkaita tavalla, joka ei ole aiemmin ollut tavallista. Prosessi on lisännyt ymmärrystä eri toimijoiden rooleista ja rajoitteista sekä tuonut näkyväksi tarpeen kevyemmille lupakäytännöille ja paremmalle virastojen väliselle yhteistyölle. Keravan tapauksesta on syntynyt malli siitä, miten koulun, yhteisön ja kaupungin välinen yhteistyö voi rakentua vaiheittain ja silti vahvistaa strategisia tavoitteita.

Laajemmat yhteiskunnalliset vaikutukset:

Hanke on herättänyt kiinnostusta paikallisesti ja valtakunnallisesti, ja sitä on esitelty verkostoissa, jotka kehittävät ruokakasvatusta, ulkona oppimista ja kestävän koulun toimintamalleja. Samalla se on tehnyt näkyväksi, että koulun piha voi olla oppimisen, yhteisöllisyyden ja ilmastotyön alusta – ei vain välituntitila. Puutarha toimii esimerkkinä siitä, miten yksittäinen pilotti voi käynnistää laajemman keskustelun julkisten tilojen yhteisölähtöisestä kehittämisestä ja koulun roolista paikallisen resilienssin vahvistajana.

KUVA: SVETLANA ROIVAS

6 SUOSITUKSET JA JATKOTOIMET

1. Selkeä toimintamalli kunnille

- Yhtenäinen lupapolku koulupuutarhoille.

2. Mikrorahoitus

- Kunnille joustava avustusmalli omarahoitusosuuteen.

3. Opettajien tuki

- Materiaalit ja mentorointi.

4. Yhteisön osallistaminen

- Avoimet tapahtumat, helpompi viestintä, koordinaattorin tuki.

5. Tutkimusyhteistyö

- Kansallinen verkosto ja järjestelmällinen tiedonkeruu.

6. Strateginen ankkurointi

- Koulupuutarhat osaksi kunnan ilmasto- ja hyvinvointiohjelmia.

7. Viestintä

- Tarinat ja kuvat osaksi kunnan kestävän kehityksen viestintää.

Kumppanit

- Keravanjoen koulun vanhempainyhdistys ry - KJKVy (Dóra Hietavirta)
- Jalotus ry (Marju Kortemäki)
- Keravan kaupunki (Mari Kosonen)
- Pähkinämies (Joel Rosenberg)
- Metropolia AMK - Food SystemiCity (Jaakko Lehtonen)
- Keravanjoen koulu (Anu Väisänen)
- Ali-Keravan koulu (Maarit Valonen)

Tapahumat - resursointi

- 2023 maalis-toukokuu: Luontokerho / KJKVy, Jalotus
- 2023 syyskuu: Koulupuutarhasuunnitelman esittely koululle
- 2024 huhtikuu: Koulupuutarha seminaari / kaupunki, Jalotus, KJKVy
- 2024 elokuu: Koulupuutarhatyöpaja / Metropolia
- 2025 maaliskuu: Koulupuutarha infotilaisuus - uuden alueen suunnitelman esittely / Pähkinämies, Metropolia, KJKVy
- 2025 toukokuu: Syötävä metsäpuutarha -kurssi / Joel Rosenberg
 - tarvikkeet (vesikontti) / Paketo Oy, (tukipuut) / Jalotus, KJKVy, (verkot) / kurssimaksu
 - taimet / kurssimaksu, lahjoitus
 - työkalut (lapiot, kuokka, rautakanki, leka/moukari, kastelukannut) / Jalotus
 - multa / oma, KJKVy
 - komposti-lanta / Jalotus
 - kate / Jalotus
 - peräkärri / Jalotus
 - vesi / kaupunki
- 2025 touko-kesäkuu: Istutustalkoot (3)
 - taimet / kaupunki
 - työkalut (lapiot, kuokka) / Jalotus, (kastelukannut) / KJKVy
 - multa / oma, KJKVy
 - komposti-lanta / Jalotus
 - kate / Jalotus
 - peräkärri / Jalotus
 - vesi / kaupunki
- 2025 syyskuu: Istutustalkoot
 - tarvikkeet (tukipuut, verkot) / KJKVy
 - taimet / KJKVy
 - työkalut (lapiot, kuokka, rautakanki, leka/moukari, ..) / Jalotus
 - multa / KJKVy
 - kate / Jalotus
 - peräkärri / Jalotus
 - vesi / kaupunki

